

Förslag B347/PRE
Behandlas i Presidiet

Betänkande över ministerrådsförslaget om samarbetsprogrammen 2025–2030

Presidiet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att Nordiska ministerrådet implementerar ministerrådsförslaget om samarbetsprogrammen 2025–2030.
- att Nordiska ministerrådet följer upp dom inspel som kommit från presidiet och utskotten.
- att Nordiska ministerrådet fortsätter det konstruktiva samarbete vad gäller både samarbetsprogrammen och budgetarbetet också framgent.

Bakgrund

Vid Nordiska rådets temasession på Island 2023 diskuterades samarbetsprogrammen och inspel till ministerrådet i plenum. Inspel från parlamentarikerna skickades därefter till NMRS för vidare hantering. Därefter pågick ett intensivt samarbete.

Vid Nordiska rådets temasession på Färöarna i april 2024 presenterade ministerrådet sitt utkast till ministerrådsförslag om de kommande samarbetsprogrammen 2025–2030 på presidie- och utskottsmötena.

Mötena på temasessionen var ett av dom sista stegen för att komma i mål med den långa process av samarbete mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet som mynnat ut i de samarbetsprogram som presenterades.

Generellt sett ansåg utskotten och presidiet att dom kommentarer, inspel och åsikter som framförts var väl synliga i samarbetsprogrammen vilket var glädjande. Ett antal punkter har dock inte tagits med i utkasten till samarbetsprogrammen.

Kommentarerna skickades i ett notat den 29 april 2024 till NMRS för vidare hantering på kommande ministerråd.

Nedan följer en närmare beskrivning av kommentarerna som skickades.



Inspel från presidiet och utskotten

Presidiet

Presidiets input till det nordiska visionsarbetet 2025–2030, som godkändes vid presidiets möte i juni 2023 och ingick i rådets input, var ett brett spektrum av input som gällde hela visionsarbetet och inte bara **MR-SAM** och **MR-JUST** vilka presenterades på presidiet.

Presidiet betonade i sitt inspel att visionen och i andra ledet samarbetsprogrammen skulle fokusera på hållbarhet, kultur och kunskap, ungas engagemang, ett starkt välfärdssamhälle och utveckling av samarbetet inom infrastruktur- och transportområdet samt inom området av utrikesfrågor, försvar och säkerhet. Presidiet konstaterade att många av presidiets synpunkter tagits om hand vilket var väldigt glädjande.

Presidiet underströk att satsningar på kultur, utbildning och unga fortsatt var viktiga och ställde sig därför positiva till delmål 2.3 om ökad inkludering av barn och unga i Norden. Presidiet vill dock understryka vissa viktiga inspel som saknades i programmen.

Vad gäller bland annat krisberedskap spelade presidiet in att man önskade se ett nordiskt krisberedskapssamarbete och eventuellt en nordisk krisberedskapsenhet som del av den kommande programperioden. Därför önskar presidiet att skrivningarna i delmål 1.2 ska förstärkas.

Gällande utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik gjorde presidiet gällande att man fortsatt önskade förstärkt samarbete inom dessa områden.

Slutligen gällande ekonomi och intäkter hänvisar presidiet till inspelen kopplade till den fleråriga budgetramen, det nordiska samarbetets intäkter samt uppfödningarna om att ta fram en generell överblick över hur medlen för det nordiska samarbetet används. Presidiet anser fortsatt att den relativa budgetutvecklingen för ministerrådet gör att det nordiska samarbetet får ett minskat spelrum och presidiet anser att denna negativa utveckling ska stoppas.

Presidiet vill generellt fortsätta det nära samarbetet med Nordiska ministerrådet kring de kommande årens budgetar, inklusive möjligheten att komma med förslag och gå i politisk dialog om budgeten tidigt i processen.



UVU

Utskottet har genomgått utskottets inspel av mål och delmål till Nordiska ministerrådets sektorers samarbetsprogram för perioden 2025–2030. Utskottet kan konstatera att följande tre inspel saknas i samarbetsprogrammen trots att samtliga tre inspel har stor betydelse för uppnå statsministrarnas vision om att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030.

Samarbetsprogram för MR-SAM

Utskottet för tillväxt och utveckling noterar i samarbetsministrarnas samarbetsprogram att utskottets inspel gällande mål att upprätta ett nordiskt transportministerråd inte kommit med. Dock har utskottets inspel till delmål delvis kommit med, genomlysning av behovet av ett nordiskt transportministerråd, dock har inte utskottets önskan om vad genomlysningen ska sätta fokus på kommit med i själva genomlysningen.

Genomlysning påbörjades sista veckan i december 2023 och avslutades den 29 februari 2024, trots att utskottet uppmanat samarbetsministrarna att påbörja genomlysningen hösten 2023. Man kan konstatera att genomlysningen inte kunnat ha någon inverkan på samarbetsministrarnas beslut gällande samarbetsprogrammet 2025–2030, då beslut gällande transportministerråd, utifrån genomlysningen, kommer att tas tidigast i april 2024.

Trots att man satt särskilt fokus på stärkt integration och mobilitet nämns inte ordet transport i samarbetsprogrammet, glädjande är dock att man trots pågående genomlysning av gränshinderarbetet kunnat besluta att man ska stärka arbetet med att motverka gränshinder.

Samarbetsprogram för finans

Utskottet noterar att inspel till MR-Finans samarbetsprogram om att gränsgångare ska beskattas och behandlas på lika villkor som de som bor och arbetar i ett och samma land, något som borde vara en ambition om man vill verka för att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2023, inte tydligt återges i samarbetsprogrammet. Dock finns det ett delmål om att förbygga och reducera gränshinder som hämmar arbetskraftsmobilitet och ekonomisk integration. Vilka gränshinder och på vilket sätt man vill arbeta för att främja lösningar anges inte. Är en revidering av skatteavtalet ett av de gränshinder man kommer att fokusera på under perioden 2025–2030?

Samarbetsprogram för regionalsektorn



Noterbart i regionalsektorns samarbetsprogram är att utskottets inspel gällande mål om att stärka de nordiska gränskommittéernas arbete inte kommit med och ej heller utskottets delmål om en långsiktig finansiering av gränskommittéernas arbete.

Gränskommittéerna nämns endast vid ett tillfälle i samarbetsprogrammet och det är i inledningen där det står att de fått möjlighet att kommentera utkastet till samarbetsprogram, dock finns det inte i samarbetsprogrammet något om gränskommittéernas roll i genomförandet av samarbetsprogrammet.

UVN

Samarbetsprogram för jämställdhet och LGBTI

Utskottet för Valfärd i Norden önskar att en skrivning om att flickor och kvinnor ska ha rätt till sin egen kropp och självbestämmande vad gäller abort i hela Norden läggs till i MR-JÄM:s samarbetsprogram. Utskottet önskar även att arbetet med att bekämpa och förebygga partnermord i Norden får ett större fokus i samarbetsprogrammet samt att skrivningarna om det förstärks.

Samarbetsprogram för social- och hälsa

Utskottet för Valfärd i Norden är tillfreds med utkastet till MR-S samarbetsprogram och är nöjda med att MR-S har tagit hänsyn till utskottets tidigare inspel i utformningen av det nya samarbetsprogrammet. Utskottet önskar att skrivningen om att levnadsålder skiljer sig åt beroende på vilka arbeten och yrken medborgare har haft stärks.

En generell kommentar från utskottet rörde också budgetprioriteringar där Utskottet för Valfärd i Norden önskar en konsekvensanalys av vad budgetprioriteringarna innebär för de politikområden som utskottets arbete berör (av särskilt intresse är MR-S och MR-JÄM:s budgetposter).

UKK

Samarbetsprogram för kultur

Utskottet konstaterade att de inspel man tidigare spelat in fanns med i programmet men önskade nu tillföra att konstnärers och kulturarbetares villkor ska få större plats i samarbetsprogrammet.

Samarbetsprogram för utbildning och forskning



Även här konstaterade utskottet att deras inspel från tidigare fanns med i programmet men att man önskade tillföra att arbetet med att förebygga mobbning och våld i skolan måste få en större och tydligare plats i samarbetsprogrammet.

UHN

Samarbejdsprogrammet for FJLS

Udvalget for et holdbart Norden syns at disse sektorer bør operere indenfor konteksten af Paris-aftalen og the globale aftale for biodiversitet. Det er vigtigt at de nordiske lande arbejder aktivt for at standse tabet af biodiversitet på tværs af alle sektorer og sikre at sektorerne bidrager til målet om at de nordiske lande skal blive CO₂ neutrale. Desuden kan der med fordel henvises til at indsatser bør baseres på seneste videnskab, herunder til anbefalingerne fra seneste IPCC rapporter og fra EU's rådgivende organ for klima. Udvalget ser positivt på fokuset på at finde en 'balanceret sameksistens mellem ressourceanvendelse, natur og andre interesser. Samtidig er det vigtigt at understrege hensynet til at mange økosystemer og økosystemtjenester allerede er under stort pres og at forurening, overforbrug og klimaforandringer samt FJLS-sektorerne også er faktorer der øger presset på miljø, klima og naturen. Der er behov for indsatser der har fokus på genopretning af ødelagte økosystemer og beskyttelse af sårbare økosystemer i og på tværs af de nordiske lande, da dette også vil være til gavn for de respektive sektorer på lang sigt. Udvalget finder også at der med fordel kan indgå en refleksion over hvorvidt den grønne omstilling skal have fokus på merproduktion eller hvad og omfanget af produktionen.

Udvalget påpeger desuden vigtigheden af udvikling af nye genetiske sorter for den grønne omstilling. Nye genetiske tekniker har stort potentiale til at bidrage til udvikling af sorter med større modstandskraft mod klimaforandringer.

Udvalget ser gerne at ovenstående kommentarer også reflekteres i de respektive målsætninger.

Samarbejdsprogrammet for Klima og Miljø

Udvalget påpeger vigtigheden af konkrete handlinger der fører til konkrete immissionsreduktioner, mindre forurening og bidrager til at standse tabet af biodiversitet. Der findes allerede forskning der belyser både udfordringer og løsningerne indenfor klima, biodiversitet og forureningen og tiden er kommet til konkrete handlinger med synlige effekter. Det bør fremhæves at rammerne for det nordiske samarbejde er implementering af Paris-aftalen og den globale aftale for biodiversitet. seneste anbefalinger fra EU's rådgivningsorgan for klima omhandlende 90% reduktionsmål i 2040 bør indgå. Desuden bør vigtigheden af ungeinvolvering,



herunder den fortsatte finansiering af unges engagement i beslutningsprocesser og bidrag til at løse klima og biodiversitetskrisen understreges. Det er samtidig vigtigt at oprindelige folks rettigheder ikke kompromitteres i takt med den grønne omstilling.

Intensivt landbrug og skovdrift, voksende byer og udvidet infrastruktur efterlader kun lidt plads til naturen og den biologiske mangfoldighed. Klimaforandringerne er også en stor trussel mod nordens biodiversitet og økosystemer. Det er derfor vigtigt at beskyttelse af biodiversiteten og genopretning af ødelagte naturområder og økosystemer får et særskilt fokus i samarbejdsprogrammet. En særligt fokus på at identificere og samarbejde om beskyttelse, forvaltning og genoprettelse af fælles nordisk natur og økosystemer bør indgå i samarbejdsprogrammet, da bedre natur, styrket biodiversitet og synde økosystemer i Norden vil betyde mere modstandsdygtige samfund. Denne kobling bør være tydelig.

Miljøkriminalitet er en af verdens mest indbringende former for organiseret kriminalitet og har ikke kun stor indvirkning på miljøet, men også på menneskers sundhed. Svindel med natur og miljø indbringer lige så meget som narkohandel. Derfor bør Norden samarbejde om at bekæmpe miljøkriminalitet både indenfor Norden, i EU og globalt. Udvalget ser gerne at ovenstående kommentarer også reflekteres i de respektive målsætninger.

Presidiets synpunkter

Presidiet

Presidiets input till det nordiska visionsarbetet 2025–2030, som godkändes vid presidiets möte i juni 2023 och ingick i rådets input, var ett brett spektrum av input som gällde hela visionsarbetet och inte bara **MR-SAM** och **MR-JUST** vilka presenterades på presidiumötet.

Presidiet betonade i sitt inspel att visionen och i andra ledet samarbetsprogrammen skulle fokusera på hållbarhet, kultur och kunskap, ungas engagemang, ett starkt välfärdssamhälle och utveckling av samarbetet inom infrastruktur- och transportområdet samt inom området av utrikesfrågor, försvar och säkerhet. Presidiet konstaterade att många av presidiets synpunkter tagits om hand vilket var väldigt glädjande.

Presidiet underströk att satsningar på kultur, utbildning och unga fortsatt var viktiga och ställde sig därför positiva till delmål 2.3 om ökad inkludering av barn och unga i



Norden. Presidiet vill dock understryka vissa viktiga inspel som saknades i programmen.

Vad gäller bland annat krisberedskap spelade presidiet in att man önskade se ett nordiskt krisberedskapssamarbete och eventuellt en nordisk krisberedskapsenhet som del av den kommande programperioden. Därför önskar presidiet att skrivningarna i delmål 1.2 ska förstärkas.

Gällande utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik gjorde presidiet gällande att man fortsatt önskade förstärkt samarbete inom dessa områden.

Slutligen gällande ekonomi och intäkter hänvisar presidiet till inspelen kopplade till den fleråriga budgetramen, det nordiska samarbetets intäkter samt uppfödningarna om att ta fram en generell överblick över hur medlen för det nordiska samarbetet används. Presidiet anser fortsatt att den relativa budgetutvecklingen för ministerrådet gör att det nordiska samarbetet får ett minskat spelrum och presidiet anser att denna negativa utveckling ska stoppas.

Presidiet vill generellt fortsätta det nära samarbetet med Nordiska ministerrådet kring de kommande årens budgetar, inklusive möjligheten att komma med förslag och gå i politisk dialog om budgeten tidigt i processen.

Norden, den 25. juni 2024

Oddný G. Harðardóttir (Sf)
Henrik Møller (S)
Jorodd Asphjell (A)
Lars Mejern Larsson (S)
Anna Starbrink (L)
Hanna Katrín Friðriksson (Vr)
Heidi Greni (Sp)

Jouni Ovaska (cent)
Bryndís Haraldsdóttir (Sj.)
Helge Orten (H)
Maria Stockhaus (M)
Kathy Lie (SV)
Lorena Delgado Varas (V)
Juho Eerola (saf)